

Jeugd en Gezin

Samenwerken
voor de jeugd

**CENTRALE HELPDESK
VOOR GEMEENTEN**

Inhoud

Woord vooraf	3
1. Meer preventie en meer opvoedondersteuning	5
Centrum voor Jeugd en Gezin	5
Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg	6
Digitaal Centrum voor Jeugd en Gezin	6
2. Betere samenwerking en coördinatie van zorg	8
Eén gezin, één plan	8
Coördinatie van zorg	8
Verwijsindex Risico's Jeugdigen: signaleren en samenwerken	8
Samenwerking dicht bij school: Zorg- en Adviesteams	9
Passend onderwijs	9
3. Over de grenzen van de gemeente	10
Aansluiting met Bureau Jeugdzorg	10
Aansluiting met het Veiligheidshuis	10
Aanpak Kindermishandeling	11
4. Ondersteuning van het rijk	13
Meer vragen	13
Wat kunt u verwachten?	13

Woord vooraf

In de zomer van 2007 is mijn beleidsprogramma 'Alle kansen voor alle kinderen' gepubliceerd. Daarin zijn de beleidsimpulsen toegelicht die er een belangrijke bijdrage aan kunnen leveren dat kinderen in Nederland gezond en veilig kunnen opgroeien. De eigen kracht van het gezin is uiteraard het vertrekpunt voor een goede ontwikkeling.

Ouders vragen zich regelmatig af 'of ze het goed doen', hoe zij hun opvoeding kunnen aanpassen aan 'de moderne tijd', en zoeken informatie over opvoeden. Het komt soms ook voor dat ouders of een kind professionele steun nodig hebben om een goede ontwikkeling van het kind mogelijk te maken. Mijn jeugdbeleid richt zich op beide: stimuleren van gezond en veilig opgroeien en opvoeden én het op tijd signaleren en aanpakken van belemmeringen in de ontwikkeling van een kind.

Gemeenten hebben de regie over het lokale jeugdbeleid. Zij staan het dichtst bij de inwoners van hun gemeente en kennen hun wensen het beste. Gemeenten zijn dan ook prima in staat om kinderen en gezinnen waar nodig te ondersteunen en de samenwerking met professionals te organiseren. Lokaal maatwerk vormt hiervoor het uitgangspunt.

Deze brochure is bedoeld om u in vogelvlucht een beeld te geven van de belangrijkste trajecten vanuit Jeugd en Gezin, in samenwerking met diverse partners. Welke instrumenten zijn er beschikbaar om het jeugdbeleid lokaal invulling te geven en hoe staan die in verband met elkaar?

Vanzelfsprekend kunt u voor de uitvoering van het jeugdbeleid rekenen op mijn steun. Niet alleen door extra financiële middelen of door wet- en regelgeving. U kunt ook rekenen op mijn praktische steun: bestaande implementatie-initiatieven hebben we daarom nu voor u gebundeld. Over de nieuwe helpdesk en de wijze waarop Jeugd en Gezin ondersteuning kan bieden bij de uitvoering, leest u meer achterin deze brochure. Alleen gezamenlijk kunnen we 'Alle kansen voor alle kinderen' in de praktijk brengen en ervoor zorgen dat u en ik zonder reserve kunnen zeggen dat in Nederland de ontwikkeling van ieder kind telt.

De minister voor Jeugd en Gezin,
André Rouvoet

1. Meer preventie en meer opvoedondersteuning

Centrum voor Jeugd en Gezin

Kinderen en ouders moeten dicht bij huis terechtkunnen voor informatie en advies over en hulp bij opgroeien en opvoeden. Daarom wordt het aanbod gebundeld via het Centrum voor Jeugd en Gezin: samenwerking door diverse instellingen met één of meerdere fysiek herkenbare, laagdrempelige inlooppunten, waar ouders en kinderen kunnen binnenlopen met vragen die snel worden beantwoord. Idealiter bieden deze inlooppunten ouders ook de gelegenheid elkaar te ontmoeten. Vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin wordt jeugdgezondheidszorg aangeboden en waar nodig hulp en ondersteuning geboden bij ingewikkelder problemen. Alleen als het nodig is vindt overdracht naar gespecialiseerde hulp plaats.

De opvoedondersteuning die de Centra voor Jeugd en Gezin bieden, versterkt de eigen kracht van de opvoeders. Als het in een gezin even niet soepel loopt, dan is een steun in de rug door opvoedondersteuning van het Centrum voor Jeugd en Gezin prettig. Wellicht voorkomt dit grotere problemen in een later stadium.

De Centra voor Jeugd en Gezin hebben de taak de huidige opvoed- en opgroei-ondersteuning te verbinden, te verbeteren en te versterken. De extra financiële middelen die gemeenten voor de CJG-vorming hebben ontvangen, kunnen ook juist voor het aanbod van opvoed- en opgroei-ondersteuning worden aangewend. Daarbij kan een nieuw gebouw of een nieuwe organisatie praktisch zijn, maar dit is meestal niet noodzakelijk.

De extra financiële middelen, oplopend tot € 100 miljoen in 2011, zijn toegevoegd aan de Brede Doeluitkering CJG, waarin ook de middelen van onder meer de jeugdgezondheidszorg zijn gebundeld. Verder kunnen gemeenten uiteraard putten uit het Gemeentefonds, dat mede hiervoor bedoeld is. In het Bestuursakkoord 'Samen aan de slag' is met de VNG afgesproken dat gemeenten via het accres een bedrag oplopend tot € 100 miljoen kunnen inzetten voor het preventieve jeugdbeleid. Gemeenten kunnen zo aan veel meer ouders en kinderen opvoedadvies en gezinsondersteuning bieden.

Een groot deel van de gemeenten ontwikkelt al een Centrum voor Jeugd en Gezin. In 2011 moet elke gemeente een Centrum voor Jeugd en Gezin hebben. Dit wordt in de Wet op de jeugdzorg vastgelegd.

Digitaal Dossier Jeugdgezondheidszorg

De jeugdgezondheidszorg (consultatiebureaus en de GGD'en) is onderdeel van het Centrum voor Jeugd en Gezin. Binnen de jeugdgezondheidszorg (JGZ) vindt een automatiseringsslag plaats: de overgang van papieren dossiers naar het Digitaal Dossier JGZ/Elektronisch Kinddossier (EKD). Dit ondersteunt het werk van de zorgverleners in de jeugdgezondheidszorg en verhoogt de kwaliteit. Kinderen blijven beter in beeld binnen de jeugdgezondheidszorg en risico's kunnen sneller worden gesignaleerd. Eind 2009 werkt de jeugdgezondheidszorg met digitale dossiers.

Om gemeenten te ondersteunen bij de keuzes voor het aanbod van onder meer opvoedondersteuning, beheert het Nederlands Jeugdinstituut (Nji) de Databank effectieve interventiestrategieën. In de databank zijn methoden van opvoedondersteuning opgenomen waarvan aangetoond is dat ze veelbelovend zijn.

Digitaal Centrum voor Jeugd en Gezin

Ouders zoeken steeds vaker informatie op internet, ook over opvoeden en opgroeien. Naast de ontwikkeling van Centra voor Jeugd en Gezin met fysieke inlooppunten, ontstaat ook behoefte aan een digitaal CJG. Gemeenten bepalen zelf of een digitaal CJG er komt en hoe deze eruit ziet. Ter ondersteuning van deze ontwikkeling wordt vanuit Jeugd en Gezin in overleg met de VNG gewerkt aan een Digitaal Centrum voor Jeugd en Gezin. Deze bevat betrouwbare informatie over gezond opgroeien van tien organisaties samen (onder meer Koninklijk Nederlandse Organisatie van Verloskunde (KNOV), het Nederlands Jeugdinstituut, Het Voedingscentrum en Trimbos). Doel is kwalitatief goede informatie eenvoudig beschikbaar te stellen voor de burger, via uw lokale website.

Naar verwachting komt aan het eind van het jaar het concept landelijk beschikbaar. Via www.samenwerkenvoordejeugd.nl houden wij u op de hoogte van dit ontwikkeltraject. Gemeenten die op korte termijn willen starten met een digitaal Centrum voor Jeugd en Gezin, kunnen via dit adres informatie krijgen en zich aanmelden.

Basismodel Centra voor Jeugd en Gezin

Om de naam Centrum voor Jeugd en Gezin te mogen gebruiken moet het volgende worden gebundeld:

- A. Jeugdgezondheidszorg:
Consultatiebureaus en GGD
- B. 5 WMO-functies
 - Informatie & advies
 - Signalering
 - Toeleiding naar hulp
 - Licht pedagogische hulp
 - Coördinatie van zorg
- C. Schakel met Bureau JZ
- D. Schakel Zorg- en Adviesteams

2. Betere samenwerking en coördinatie van zorg

Eén gezin, één plan

Sommige gezinnen hebben problemen op meerdere fronten tegelijk: bijvoorbeeld schulden, verslaving, psychiatrische problemen en opvoedproblemen. Vaak komen dan hulpverleners van verschillende instellingen over de vloer. Dan is het belangrijk dat de samenwerking tussen hen goed loopt. De professionals moeten daarom gaan werken volgens het principe 'Eén gezin, één plan': passende, effectieve en samenhangende hulp aan het gezin die snel start, met als doel de eigen kracht van het gezin zo goed mogelijk te herstellen.

Coördinatie van zorg

Eén gezin, één plan (coördinatie van zorg) staat voor de afstemming en uitvoering van alle hulp en zorg voor en met jeugdigen, hun gezinnen en de zorgaanbieders. De gemeente voert hierover de regie en zorgt ervoor dat er afspraken worden gemaakt tussen instellingen. Helder moet zijn wie wanneer verantwoordelijk is voor de hulp in een gezin. De regierol van de gemeente wordt vastgelegd via een wijziging van de Wet op de jeugdzorg. Gemeenten kunnen nu al afspraken maken met instellingen over de coördinatie van zorg. Als Bureau Jeugdzorg een indicatie heeft afgegeven voor zwaardere zorg, of als sprake is van een kinderschermingsmaatregel, dan ligt de regie bij Bureau Jeugdzorg.

Verwijsindex Risico's Jeugdigen: signaleren en samenwerken

Veel instanties en professionals werken, vanuit hun eigen invalshoek, aan problemen van of met jeugdigen. Om de effectiviteit van de hulp en zorg voor jeugdigen met problemen te vergroten, moeten professionals hun activiteiten afstemmen en waar nodig samenwerken. De Verwijsindex Risico's Jeugdigen moet professionals die een risico signaleren bij één bepaalde jeugdige, samenbrengen. Zo ontvangt de jeugdige de hulp of zorg die hij nodig heeft.

De Verwijsindex Risico's Jeugdigen is een landelijk elektronisch systeem, waarin professionals een jeugdige tot 23 jaar bij wie zij een bepaald risico signaleren, kunnen melden. Als over dezelfde jeugdige eerder een melding is gedaan, dan krijgen de meldende professionals een e-mail waarin staat dat zij de Verwijsindex moeten raadplegen. Als zij inloggen verschijnen elkaars contactgegevens.

Zij moeten dan onderling contact opnemen om de hulpverlening af te stemmen. Dit ondersteunt het werken volgens 'Eén gezin, één plan'. Via een wijziging van de Wet op de jeugdzorg wordt geregeld dat alle gemeenten in Nederland vanaf eind 2009 met de Verwijsindex werken.

Samenwerking dicht bij school: Zorg- en Adviesteams

Op school worden niet alleen onderwijsproblemen of -beperkingen zichtbaar. De docenten merken vaak ook gezinsproblemen of individuele problemen van een kind op. Om snel hulp te kunnen bieden, is een hechte samenwerking tussen het Centrum voor Jeugd en Gezin, het onderwijs en andere voorzieningen voor de jeugd noodzakelijk. Steeds meer scholen hebben voor dit doel een Zorg- en Adviesteam (ZAT) opgezet waarin vertegenwoordigers van het (speciaal) onderwijs met Bureau Jeugdzorg, het maatschappelijk werk, de jeugdgezondheidszorg, de politie en de leerplichtambtenaar of RMC-functionaris met elkaar samenwerken. In het ZAT worden problemen besproken van leerlingen en afspraken gemaakt over de hulp en ondersteuning die nodig is. De laatste jaren zet een toenemend aantal scholen ook zelf maatschappelijk werkers, schoolartsen of jeugdhulpverleners in. Aansluiting tussen de Centra voor Jeugd en Gezin en het onderwijs, meestal via het ZAT, is daarom logisch. De gemeente heeft de taak te zorgen voor duidelijke samenwerkingsafspraken rondom ZAT's en waarborgt dat alle samenwerkingspartners met voldoende capaciteit en inzet deelnemen aan de samenwerking. Jeugd en Gezin heeft samen met het Ministerie van OCW het steunpunt ZAT ingesteld om scholen, gemeenten en andere organisaties te ondersteunen deze samenwerking tot stand te brengen (www.zat.nl).

Passend onderwijs

Bij de ZAT's staat de samenwerking en afstemming van scholen met de omgeving centraal. Onder de titel Passend onderwijs worden regionale netwerken ingericht waarmee de zorgstructuren binnen het onderwijs met elkaar worden verbonden. Dit om te voorkomen dat leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben in de overgang van basis- naar voortgezet onderwijs of naar (voortgezet) speciaal onderwijs tussen wal en schip raken en thuis komen te zitten. Ook moet de inrichting van één loket voor de indicatiestelling binnen het onderwijs tot vereenvoudiging van de indicatiestelling voor jeugdigen, ouders en leraren leiden. De afstemming van het onderwijsaanbod en zorgaanbod voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben kan verlopen via het Zorg- en Adviesteam.

3. Over de grenzen van de gemeente

Aansluiting met Bureau Jeugdzorg

De inspanningen van onder meer de Centra voor Jeugd en Gezin zijn er mede op gericht om te voorkomen dat kinderen de zwaardere zorg van Bureau Jeugdzorg nodig hebben. Als het Centrum voor Jeugd en Gezin de problemen niet kan oplossen, dan neemt het contact op met Bureau Jeugdzorg (waar ook de Advies- en meldpunten Kindermishandeling deel van uit maken). Bureau Jeugdzorg stelt dan de indicatie voor die zwaardere zorg en maakt hiervoor gebruik van de kennis die al bij het Centrum voor Jeugd en Gezin (bijvoorbeeld via de jeugdgezondheidszorg of de Zorg- en Adviesteams) bekend is. Op deze manier hoeft een ouder of kind zijn verhaal niet helemaal opnieuw te vertellen. Kinderen en gezinnen mogen geen extra last ervaren als in de ondersteuning die zij ontvangen, gemeentelijke verantwoordelijkheid verandert in provinciale verantwoordelijkheid.

Aansluiting met het Veiligheidshuis

Veiligheidshuizen hebben een heel specifieke doelgroep: jongeren vanaf 12 jaar die met politie en justitie in aanraking zijn gekomen. Instanties als het openbaar ministerie, de politie, reclassering, Bureau Jeugdzorg, de Raad voor de Kinderbescherming en de leerplichtambtenaar werken in het Veiligheidshuis samen om te voorkomen dat jongeren in herhaling vallen. In de praktijk heeft soms de gemeente, soms het openbaar ministerie het voortouw in het Veiligheidshuis. Aansluiting tussen het Veiligheidshuis en de zorgstructuren van het Centrum voor Jeugd en Gezin en het ZAT is belangrijk, zodat de betrokken professionals weten wat er speelt in de gezinnen die zij ondersteunen. Eind 2009 vormen de Veiligheidshuizen een landelijk dekkend netwerk.

Lees verder
op pagina 11

Aanpak Kindermishandeling

Kindermishandeling is een ernstig probleem dat met kracht wordt bestreden. Het Centrum voor Jeugd en Gezin is een belangrijke schakel om kindermishandeling zoveel mogelijk te voorkomen. Het geeft immers informatie en advies over opvoeden en opgroeien, en opvoedondersteuning als ouders tijdelijk de opvoeding niet aankunnen. Op tijd signaleren van problemen via de Zorg- en Adviesteams kan eveneens een bijdrage leveren.

Na melding aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (onderdeel van Bureau Jeugdzorg) is het aan Bureau Jeugdzorg om acties in gang te zetten die ervoor zorgen dat de mishandeling stopt en het kind wordt beschermd.

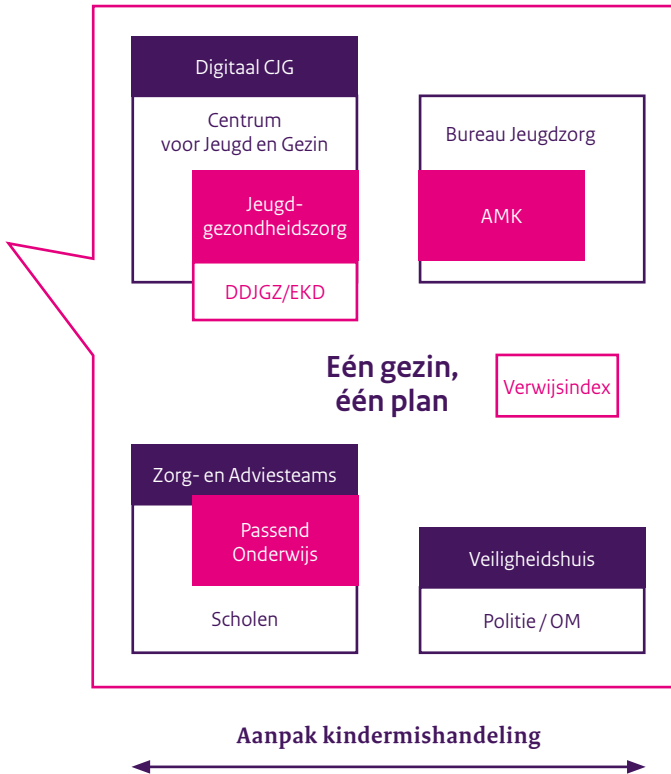
Het kabinet werkt aan een verplichting om een ‘meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling’ te gebruiken. Met deze verplichting weten instellingen en professionals welke stappen zij moeten zetten als zij kindermishandeling en/of huiselijk geweld signaleren. Een meldcode is een stappenplan waarin wordt aangegeven hoe de professional, al dan niet binnen een instelling werkzaam, behoort om te gaan met het signaleren en het melden van huiselijk geweld of kindermishandeling.

De verschillende activiteiten om kindermishandeling te voorkomen, en om kindermishandeling te bestrijden na signalering, maken onderdeel uit van de regionale aanpak kindermishandeling. De 35 centrumgemeenten zijn het aanspreekpunt voor de andere gemeenten in hun regio. Samen met al die gemeenten maken ze plannen en afspraken. Dit moet leiden tot regionale ketens.

Problemen Voorkomen

Problemen Aanpakken

4. Ondersteuning van het rijk

In deze brochure zijn enkele belangrijke projecten voor het lokale jeugdbeleid geschetst en in samenhang tot elkaar geplaatst. Uitvoering krijgt lokaal vorm en is nu volop aan de gang.

Meer vragen

Gemeenten hebben daarbij ook vragen die niet zijn beantwoord met het overzicht dat deze brochure biedt. Bijvoorbeeld vragen naar uitgebreide informatie over een bepaald project of vragen over de wijze waarop iets in de praktijk kan worden vormgegeven.

De ondersteuning die gemeenten daarbij kunnen krijgen, is vanuit Jeugd en Gezin versterkt met de komst van de Helpdesk Samenwerken voor de Jeugd:

- 070 - 340 7878 (op werkdagen tussen 9.00 – 12.00 en 14.00 – 17.00)
- info@samenwerkenvoordejeugd.nl
- www.samenwerkenvoordejeugd.nl

De helpdesk is direct bij Jeugd en Gezin ondergebracht, daarbij ondersteund vanuit de bestaande organisaties die een actieve rol spelen bij de implementatie van de besproken projecten, zoals:

- het Nederlands Jeugd Instituut
- de Vereniging van Nederlandse Gemeenten
- ICTU
- ActiZ/GGD Nederland

Wat kunt u verwachten?

U kunt bij de helpdesk terecht met alle vragen over thema's die in deze brochure zijn aangestipt. U kunt specifieke informatie opvragen, variërend van een handreiking of een onderzoek tot aan een voorbeeldgemeente met contactpersoon.

Waar nodig schakelen onze medewerkers daarbij de expertise in van de landelijke ondersteuningsorganisaties om uw vragen te beantwoorden. Deze ondersteuners kunnen ook bij u op bezoek komen om de lokale situatie door te nemen en de ervaringen die reeds zijn opgedaan bij de invoeringstrajecten met u te wisselen.

Regelmatig worden er regionale bijeenkomsten georganiseerd over verschillende thema's uit deze brochure. Informatie over bijeenkomsten is te vinden op www.samenwerkenvoordejeugd.nl.

Hier kunt u zich ook aanmelden voor de maandelijks nieuwsbrief.

Deze brochure is een uitgave van:

Jeugd en Gezin

Postadres: Postbus 16166 | 2500 BD Den Haag

Bezoekadres: Parnassusplein 5 | 2511 VX Den Haag

Voor meer informatie kunt u terecht
bij de helpdesk van Jeugd en Gezin: 070-340 7878.

www.samenwerkenvoordejeugd.nl

© Jeugd en Gezin | Juni 2009